

EZBER BOZALIM: “FİYAT ARTIŞ VERİLERİ YANLIŞ”

Yıldırım Koç

Bizim insanlarımız doğuştan istatistikçidir; daha doğrusu, doğuştan hekimdir, mühendistir, iktisatçıdır ve ayrıca istatistikçidir. Herkes her konuyu bilir.

Bu nedenle sık sık şöylesi değerlendirmelere rastlarsınız:

“Hıh, enflasyon yüzde 10’muş. Domatesin fiyatı geçen ay neydi, bu ay ne! Enflasyon rakamları tümüyle gerçekdişi.”

“Ping pong topu da enflasyon hesabında dikkate alınıyormuş. Böyle saçmalık olur mu! Ben hayatımda hiç ping pong topu almadım. Fiyat artışlarını böylece düşük gösteriyorlar.”

“Fiyat artışlarının hesabında at nalı da varmış. El insaf, yahu. At nalını da hesaba katarsan fiyat artışları tabii ki düşük gözükür.”

Kahve İstatistikçilerimiz Ezbere Konuşuyor

Bizim kahve istatistikçilerini destekleyen bir de bazı gazete ve televizyon muhabirleri var.

İktisat ve istatistikten pek anlamayan bu muhabirler, haber sıkıntısı yaşadıkça, bu tür haberler yaparlar.

Bu haberlerin yüzde 99’u yanlıştır.

Türkiye’de fiyat artışlarına ilişkin TÜİK (eski adıyla DİE) verileri büyük ölçüde doğrudur.

Eskiden bilgiye erişim çok zordu. Şimdi bilgiye erişim kolaylaştı. Üşenmez ve Türkiye İstatistik Kurumu’nun internet sitesine girerseniz, fiyat artışlarının veya enflasyon oranlarının nasıl hesaplandığına ilişkin ayrıntılı bilgiler görürsünüz.

TÜİK bu verileri nasıl hesaplıyor?

Çok basite indirgeyerek özetleyeyim.

Önce tüketici harcamalarına ilişkin kapsamlı anketler yapıyor. Buna göre de Türkiye’de insanların gelirlerinin ne kadarını hangi ürünler için harcadıklarını belirliyor. Bunu yaparken Türkiye çapında 450 dolayında ürünü dikkate alıyor.

Ağırlıklı Ortalama Alınır

Ortaya çıkan tablo şöyle:

Türkiye’de insanlar gelirlerinin yüzde 28,63’ünü 128 çeşit gıda ve alkolsüz içki için harcıyor.

Gelirlerinin yüzde 5,00’ini, 12 tür alkollü içecek ve tütün için harcıyor.

72 tür giyim eşyası ve ayakkabı için yapılan harcamaların toplam içindeki payı yüzde 8,07.

Konut ve kira harcamaları 14 çeşit ve toplam içinde yüzde 16,60’lık bir paya sahip.

64 tür ev eşyası için yapılan harcamaların payı yüzde 7,42.

17 çeşit sağlık harcamasının payı yüzde 2,54.

Ulaştırma harcamaları 29 çeşit ve yüzde 12,59 paya sahip.

Haberleşme (14 çeşit) için yapılan harcamaların toplam harcamalar içindeki oranı yüzde 4,30.

50 çeşit eğlence ve kültür harcaması yüzde 2,81’lik bölümü oluşturuyor.

8 çeşit eğitim harcamasının oranı yüzde 2,24.

Lokanta ve otellere yapılan 14 çeşit harcamanın payı yüzde 5,64.

32 tür “çeşitli mal ve hizmetler” için toplam harcamaların yüzde 4,16’sı gidiyor.

Harcamalar içindeki paylar, bir malın fiyat artışındaki ağırlığını belirliyor.

Enflasyon hesabı yaparken, malların fiyatlarının artışını bu ağırlığa göre dikkate alıyorsunuz.

Diyelim 8 çeşit eğitim harcamasının fiyatı bir yıl içinde yüzde 100 oranında arttı. Bu artışın toplam fiyat artışı veya enflasyon oranı üzerindeki etkisi yalnızca 2,24 puan oluyor, çünkü bu harcamaların toplam harcamalar içindeki oranı yüzde 2,24.

Buna göre, eğer 450 dolayındaki mal ve hizmet içinde ping pong topu veya at nalı varsa, bunların ağırlığı o kadar düşük ki, bunların fiyatı hiç değişmese de, üç dört katına çıksa da, genel fiyat düzeyi üzerinde hiçbir etkisi olmuyor.

Diğer taraftan fiyatı düşen mal ve hizmetler var.

Giyim eşyalarını düşünün. Günümüzde çok düşük fiyatlarla giyim eşyası almak olanaklı. Bazı bölgelerde ev kiralari da artmıyor; bazen düşüyor. Bunların da dikkate alınması gerekli.

Kendinizi aldatmayın.

TÜİK’in enflasyon verileri büyük ölçüde doğrudur.

Ezberinizi bozun!